

Abraham in the Old Testament and the New Testament

Hulya Cetin
Canakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Theology,
History of Religions, Canakkale, Turkey
E-mail: hulyacetin@comu.edu.tr

Abstract

Judaism, Christianity and Islam, which contain many differences with their belief systems, religious traditions and cultures, and have their own characteristics, They unite in Abraham and emphasize that he was a true believer and prophet with his belief and life. Although there are many different aspects in the sacred texts and religious traditions and cultures of the three religions in question, İbrahim is an extremely special and important person on whom it is agreed.

The ancestry of the Jews In the Old Testament, which is based on Abraham, the information about Abraham is mostly collected in the book of "Genesis", but there are also reminders in different parts of the Old Testament. In the Old Testament, Abraham was first named Abram (Hebrew Abram) in the meaning of "great ancestor", then as a result of the Lord's covenant with him, this name turned into Abraham (Hebrew Avraham) meaning "ancestor of nations".

By accepting the Jewish holy book, Christians call it the Old Testament and their scriptures the New Testament. As it is known, Christianity; Christians read the Jewish holy book from their own perspective, as it is a belief system centered on the understanding of Jesus Christ. In the story of Abraham in the New Testament, especially Abraham's faith is mentioned with praise. From the time of Paul, Christians They accepted Abraham as a model of faith. In his preachings, Jesus He talked about Abraham and emphasized the importance of being on his way rather than lineage; He wanted the Jews to give up their stubbornness and believe in him.

Keywords: Old Testament, New Testament, Abraham, Judaism, Christianity

DOI: 10.7176/JSTR/7-05-04

Eski Ahit ve Yeni Ahit'te Hz. İbrahim

Özet

İnanç sistemleri, dini gelenekleri ve kültürleriyle birçok farklılığı içinde barındıran ve kendilerine has nitelikler taşıyan Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslâm, Hz. İbrahim'de birleşmekte, onun inancı ve yaşayışıyla gerçek bir mümin ve peygamber olduğu hususuna vurgu yapmaktadırlar. Söz konusu üç dinin, hem kutsal metinleri hem de dini gelenek ve kültürlerinde birçok farklı yönler olmakla beraber Hz. İbrahim, üzerinde ittifak edilen son derece özel ve önemli bir şahsiyettir.

Yahudilerin soylarını Hz. İbrahim'e dayandıran Eski Ahit'te, Abraham hakkındaki bilgiler, büyük ölçüde "Tekvin" kitabında toplanmış olmakla birlikte Eski Ahit'in farklı yerlerinde de hatırlatmalara rastlanmaktadır. Eski Ahid'de, Tanrı ile İsrailoğulları arasındaki ilişkinin başlangıç noktasını teşkil eden Hz. İbrahim, "ulu ata" manasında önce Abram (İbrânîcesi Avram) olarak isimlendirilmiş, daha sonra Rabb'in kendisiyle yaptığı ahitleşme sonucu bu ismin "milletlerin atası" anlamında Abraham (İbranicesei Avraham) şekline dönüşmüştür.

Hıristiyanlar, Yahudi kutsal kitabını kabul ederek Eski Ahit, kendi kutsal metinlerini de Yeni Ahit olarak isimlendirirler. Bilindiği gibi Hıristiyanlık; İsa Mesih anlayışını merkeze alan bir inanç sistemi olduğundan Hıristiyanlar, Yahudi kutsal kitabını kendi perspektiflerinden okurlar. Yeni Ahit'teki İbrahim kıssasında, özellikle Hz. İbrahim'in imanından övgü ile bahsedilmiştir. Pavlus'tan itibaren ise Hıristiyanlar Hz. İbrahim'i bir iman modeli olarak kabul etmişlerdir. Hz. İsa yaptığı tebliğlerde Hz. İbrahim'den

bahsetmiş, soydan ziyade asıl onun yolunda olmanın önemine değinmiş; Yahudilerin inatlarından vazgeçerek kendisine inanmalarını istemiştir.

Anahtar Kelimeler: Eski Ahit, Yeni Ahit, İbrahim, Yahudi, Hristiyan

1.1 Giriş

Eski Ahit'in bazı yerlerinde Abram (Yaratılış, 11:26-17:5; Nehemya, 9:7; I. Tarihler, 1:27) bazı yerlerinde ise Abraham ismi yer almaktadır. İbrahim kelimesi Eski Ahit'te başta "yüce ata" manasına Abram iken daha sonra "milletlerin babası" olarak Abraham şekline (Yaratılış, 17:5) dönüşmüştür. "Artık adın Abram çağrılmayacak, fakat adın Abraham olacak; Çünkü seni birçok milletlerin babası yaptım ve seni ziyadesiyle semereli kılacağım". (Yaratılış, 17:6) Tevrat'ta birçok ayette Hz. İbrahim'e ve oğullarına bereketli bir soy vaadinde bulunmaktadır. (Yaratılış 12:2-3; 13:13-18)

Hz. İbrahim, üç semavi dinin merkezi şahsiyetidir. Yahudiler, Hristiyanlar ve Müslümanlar Hz. İbrahim'in yüceliğini konusunda birleşirler ve bu yücelikten kendilerine pay çıkarmak, onunla şereflebilmek için kendilerini ona nispet ederler. Mesela, Tevrat'ta Hz. İbrahim'le ilgili olarak şöyle denir: "Rab, Abraham'a dedi seni büyük bir millet yapacağım ve seni mübarek kılacağım senin adını büyük edeceğim ve sen bir kutsiyet kaynağı olacaksın seni mübarek kılanları mübarek kılacağım sana lanet okuyanlara lanet edeceğim yeryüzünün bütün 'aileleri' sende mübarek olacaklar." (Yaratılış, 12:1-3) Hz. İbrahim, Kutsal Kitab'a göre Rab tarafından vaatlerde bulunulan, soyu aracılığıyla bütün milletlerin kutsandığı, kendisiyle özel antlaşmalar yapılan, üzerine ant içilecek daha üstün biri olmadığı için üzerine ant içilen, sabreden, Tanrının isteklerine boyun eğen, bazen yanlışlar yapan, imanı ve eylemleri nedeniyle aklanan, aklandığı için Tanrı'nın dostu denilen, kavminin ileri gelenlerinden, dört kralı yenecek kadar askerleri olan, zengin bir insandır. (İbraniler, 6:13-15.)

1.1.1 Arkeolojik ve Tarihi Belgelere göre Hz. İbrahim

Dinler tarihi perspektifinde, bazı araştırmacılar Hz. İbrahim'in tarihi bir şahsiyet olmadığı, aksine İbrahim kelimesinin bir soy veya kabile adı olduğu şeklinde bir takım iddialar ileri sürmektedirler. (Watt, 1982:123)

Yahudilik, Hristiyanlık ve İslâm dinine mensup kişilerce Hz. İbrahim hakkında oldukça sınırlı bilgilerin olması sebebiyle Onun yaşadığı dönem kesin olarak tespit edilememiş ve yaşadığı döneme ait tarihi belgeler bulunamayıp elimizde inanç ve yaşayışıyla örnek gösterilen Hz. İbrahim ile ilgili sınırlı bilgiler kalmıştır. Bununla birlikte Tevrat'ta anlatılan olayların bir kısmının gerçek olduğu Ur ve çevresindeki kazılarla kesinlik kazanmıştır. Hz. İbrahim'in hakiki bir şahıs olduğuna kesinlikle işaret eden iki belge bu kazılar esnasında ortaya çıkarılmıştır. Bunlardan birincisi "Terah Oğlu Abraham" diye yazılı olan bir tablettir. Bu tablette daha fazla bir şey yoktur, sadece bu isim yazılıdır. İkinci belge de ise, Ur peygamberlerinin yakalanması için Acbor oğlu Elnathan tarafından alınmış olan tedbirler yazılıdır. Bu belgeyi teyit eden bazı Sabii kaynaklarda Hz. İbrahim'den bahsedilmekte ve onun, zamanın meliki tarafından takibat altına alındığı ve tutuklandığı kaydedilmektedir. (İbni Meymun, 1974:588)

Hz. İbrahim'in yaşadığı bölgelerde bugüne kadar yapılan kazılarda ondan bahseden çok az sayıda belge bulunabilmiştir. Bu belgelerden birinde babasının ve kendisinin adı geçmekte; daha fazla teferruata rastlanmamaktadır. Diğerinde ise, Ur peygamberinin tutuklanmasından söz edilmektedir. (Kuzgun, 1985:4)

Ur ve çevresindeki kazılar, Nuh Tufanı olayının da gerçek olduğunu, Kur'an ve Tevrat'ın verdiği bilgilerin doğru olduğunu ortaya koymuştur. L. Woolley, yaptığı kazılarda yeraltından çıkardığı toprak katmanlarını tetkik ettikten sonra bu bölgenin büyük bir su baskınına uğradığını ortaya çıkarmıştır. Ayrıca kazı esnasında bulunan yazılı belgelerde "Tufan olayı" açıkça anlatılmaktadır. (Warshofsky, 1977:16-18) Bize Tufan olayını anlatan belge "Gilgames Destanı"dır. Bu destan, 12 şarkıdan meydana gelmektedir. Destanın 12. şarkısında tufan olayı şu şekilde anlatılmaktadır: "Gilgames'in yarısı insan, yarısı boğa biçiminde bir arkadaşı vardır. İsmi Enkidu olan ve çok güçlü olan bu arkadaşı bir gün hastalanır, kısa bir süre sonra ise ölür. Onun ölümünden dehşete kapılan Gilgames, bir gün kendisinin de bu şekilde öleceği korkusuna kapılır, ölümden kurtulmak için "ebedi hayat" iksirini aramak üzere geziye çıkar. Gezisi esnasında bir tanrıça ona, gezisinin boşuna olduğunu, zira tanrıların şimdiye kadar sadece "Utanapıştim" e bu ebedi hayat iksirini verdiklerini, Utanapıştim'in tufan kahramanı olduğunu, sadece ona giderse bu iksiri bulabileceğini söyler. Bunun üzerine Gilgames, nehri geçerek Utanapıştim'i bulur. Ona kendi geliş sebebinin ve arkadaşına olanları anlatır. Utanapıştim de ona tufanın nasıl cereyan ettiğini anlattıktan sonra ebedi hayat iksiri olarak bir ot verir. Gilgames, otu alarak geri döner. Nehrin kıyısına geldiğinde yorgun

düŖer. Elindeki otu yere bırakarak serinlemek için nehre girer, tam bu esnada bir yılan gelerek bu otu alır ve gider” (Ramazanoğlu, 1942: 84; Kınal,1983:193) 1852’de Rassam tarafından bulunan çivi yazılı tabletleri British Museum’dan George Smith(ö.1876) çözmüŖtür.(Harman, 1988:201)1845-51 yıllarında A. Layard’ın (ö. 1894) Kuyunjik’te Sennacherib Sarayı’nın kütüphanesinde bulunduğu Tufan’dan bahseden çivi yazılı levhaları 1872’de yine George Smith çözmüŖtür. Diğer yandan Um-Napishtim’de bulunan, M.Ö. 4000. yılında Uruj’u idare eden bir komutan olan UtnapiŖtim’i (Sümerlerdeki Tufan efsanesinde ismi Ziusudra) anlatan ve adına GılgamıŖ denilen destanın (Harman,1988:201; Johnson, 2000:14; Çiğ, 1997:72; Güç, 2003:11), Babil’deki Tufan hâdisesini teyit eder mahiyet olduğu görölmüŖtür. Böylece araŖtırmacılar Tufan’ın Sümerli kahramanı Ziusudra’nın, Kitab-ı Mukaddes’te Nuh ile aynı kiŖi olabileceği tezi üzerinde durmuŖlardır (Kuzgun, 2015:154; Johnson, 2000:15) .1906’da Hilprecht, Tufan öncesine dair Tekvin bab 5’deki on patriyarka dair listeyi bulmuŖtur (Harman, 1988:201; Johnson, 2000:16.)

AraŖtırmacılar Ur Ŗehrine iliŖkin yaptıkları incelemeler sonucunda, ibrânice Tevrat metninde Ŗehrin adının Ur-Kasdim olarak geçtiğini fakat Yunanca’ya çevrilen metinde sadece “Keldaniler’in Ur Ŗehri” ibaresinin bulunduğunu ifade ederler. Yapılan araŖtırmalar sonucu Keldanilere yapılan atfın bir tarih hatası olup, Keldanilerin M.Ö. 2000 yılının sonlarına kadar Mezopotamya’ya girmedikleri tespit edilmiŖtir (Harman, 2000:267; Çiğ, 1997:76-77). Tevrat’taki Ur’u ise güneyedeki Ur’dan ayırt etmek ve kutsal yazıları okuyanlara Ur’u tanımlamak için M.Ö. 1000 yıllarında “Keldanilerin Ur’u” (Ur of the Chaldees) lafzının metne yerleŖtirilmiŖ olduğu görüŖü kuvvet kazanmıŖtır.(Johnson, 2000:15)

2. Eski Ahit’te Hz. İbrahim

Yahudilerin Tanah, Hristiyanların Eski Ahit, Müslümanların Tevrat olarak isimlendirdiği Yahudi kutsal kitabı, ahde dayanan ve günümüzde varlığını sürdüren, ilahî kaynaklı dinlerden sayılan Yahudilik dininin dayanağı kabul edilir.

Eski Ahit yazırları Yahudi Tarihini Hz.İbrahim peygamber ile baŖlatırlar. Hz. Musa’dan önce yaŖayan ve Yahudi geleneğinde Atalar kavramıyla bilinen Hz. İbrahim, Hz. İŖhak ve Hz. Yakup’la (Berakoth 16b) ilgili Tevrat’ta sadece Hz.İbrahim için “peygamber/navi” ifadesi açıkça kullanılmıŖtır.(YaratılıŖ 20:7) Bu din mensuplarına, hepsi de aynı çağrıŖımı yapmak üzere İbrâni, İsrâil ve Yahudi isimleriyle hitap edilmektedir. Antropolojik olarak bakıldığında Tanrı tarafından etnik bir ahitleŖmeye nail olmakla ilk tohumları atılan Yahudi kavminin peygamberlik anlayıŖı Hz İbrahim ile birlikte ortaya çıkar. Aslında bu, Yahudi ırkının tarih sahnesine çıkmasıyla paraleldir. Çünkü önceki ahitlerden farklı olarak Tanrının Hz. İbrahim’le yaptığı ahit artık özel bir anlam yükleyip karŖılık olarak verilen mükâfat da sadece Yahudi ırkına yöneliktir.(YaratılıŖ 26:3, 24; 28:13-15)

Yahudilerin kökenini Hz. İbrahim’e dayandıran Eski Ahit’te, Abraham hakkındaki bilgiler, büyük ölçüde “YaratılıŖ” kitabında toplanmıŖ olmakla birlikte Eski Ahit’in farklı yerlerinde de hatırlatmalara rastlanmaktadır.

2.1 Hz. İbrahim’in Soy ve Ailesi

Eski Ahit’te peygamberlerin soy kuŖađının uzun uzadıya sıralandığı dikkat çeker. Bu bağlamda Eski Ahit’te, Nuh oğlu Sam’a dayandırılan Hz. İbrahim’in soy kuŖađının Eski Ahit’te da; Nuh→ Sam→ Arpağsad→ Ŗelah→ Eber→Peleg→ Reu→ Seruc→Nahor→ Terah (YaratılıŖ 11:10-26.) Ŗeklinde sıralandığı görölmektedir.

Hz. İbrahim Kutsal Kitap’ta Terah’ın oğlu. İbranilerin atası inananların babası ve Allah’ın dostu olarak takdim edilmektedir. Putperest olan Terah’ın (YeŖu 24:2) Abram’dan baŖka Nahor ve Harran adında iki oğlu daha vardır.(YaratılıŖ 11:24-27). Soy kültüründe ilk sırada yer almasına rağmen İbrahim muhtemelen kardeŖlerin en küçüğüdür. Adının ilk sırada geçmesi İbraniler’in atası olması itibariyle derecesinin yüksekliğindedir.

Eski Ahit’te Hz. İbrahim’in nerede doğduğu konusunda açık bir bilgi yoktur. Hz. İbrahim’in kardeŖi Harran, Kildanilerin Ur Ŗehrinde dođmuŖ ve orada ölmüŖtür. Bu olaydan sonra Hz. İbrahim evlenmiŖ ve babası Terah ile Kenan ülkesine gitmek üzere Kildanilerin Ur kentinden ayrılarak Harran’a gidip oraya yerleŖmiŖlerdir.(YaratılıŖ 11:28-31) Bu bilgilere dayanarak Ŗunu söyleyebiliriz; Hz. İbrahim, Tevrat’a göre Kildanilerin Ur Ŗehrinde dođmuŖ olabilir. Eski Ahit’te, Abram’ın doğduğu ve inanç hareketinin çıkıŖ noktası olarak ilk vahyin geldiği yer olan Keldanilerin Ur Ŗehri(YaratılıŖ 11:31; 15:7) zikredilir. Hz. İbrahim’in doğup, büyüdüğu çevre olan Ur Ŗehrinde, tanrıların en büyüğu sayılan Sin adına yapılmıŖ pek çok tapınağın bulunduğunu ve Sin kültürünün Babilonya’da da yaygın olduğunu (Harman, 2000:267) kaynaklardan öğreniyoruz. Abram’ın babası Terah’ın, baŖka ilahlara kulluk ettiği (YeŖu 24:2) ve Nahor ve Harran olmak üzere iki oğlu daha olduğu da verilen bilgiler arasındadır.(YaratılıŖ 11:26)

Tevrat'a göre Hz. İbrahim, üç kadınla evlenmiştir. İlk evlendiği hanımının adı Sara'dır, İkinci olarak Sara'nın cariyesi Mısırlı Hacer ile evlendi.(Yaratılış, 16:3-4).Sara'nın ölümünden sonra Ketura ile evlenir. (Yaratılış 25:1).Hz. İbrahim'in Sara ve Hacer'den birer, Ketura'dan ise altı çocuğu olur. (Yaratılış 17:19; 16:5; 25:2)

Sümer kanunlarına göre, ilk es kısır ise erkek, onu boşamadan ikinci bir eşle evlenebilirdi. İkinci es birinci esin haklarını elinden alamazdı. Kısır olan birinci es, cariyesini kocasına verebilirdi. Bu durumda cariyenin çocuğu, ilk esin sayılırdı.(Kuzgun, 1985:72)

2.2. Hz İbrahim'in Oğlu İshak'ı Kurban Etmesi

Tevrat'ta Hz. İbrahim'in kurban etmek istediği oğlunun İshak olduğu açıkça ifade edilmektedir. Bu konu şöyle anlatılmaktadır;

"Daha sonra Tanrı İbrahim'i denedi. İbrahim! diye seslendi. İbrahim, Buradayım dedi. Tanrı, İshak'ı, sevdiğin biricik oğlunu al, Moriya bölgesine git dedi, Orada sana göstereceğim bir dağda oğlunu yakmalık sunu olarak sun.

İbrahim sabah erkenden kalktı, eşeğine palan vurdu. Yanına uşaklarından ikisini ve oğlu İshak'ı aldı. Yakmalık sunu için odun yarıktan sonra, Tanrı'nın kendisine belirttiği yere doğru yola çıktı. Üçüncü gün gideceği yeri uzaktan gördü. Uşaklarına, Siz burada, eşeğin yanında kalın dedi, tapınmak için oğlumla birlikte oraya gidip döneceğiz.

Yakmalık sunu için yardığı odunları oğlu İshak'a yükledi. Ateşi ve bıçağı kendisi aldı. Birlikte giderlerken İshak İbrahim'e, Baba! dedi.

İbrahim, Evet, oğlum! diye yanıtladı. İshak, ateşle odun burada, ama yakmalık sunu kuzusu nerede? diye sordu. İbrahim, oğlum yakmalık sunu için kuzuyu Tanrı kendisi sağlayacak dedi. İkisi birlikte yürümeye devam ettiler. Tanrı'nın kendisine belirttiği yere varınca İbrahim bir sunak yaptı, üzerine odun dizdi. Oğlu İshak'ı bağlayıp sunaktaki odunların üzerine yatırdı. Onu boğazlamak için uzanıp bıçağı aldı. Ama Rab'bin meleği göklerden, İbrahim, İbrahim! diye seslendi.

İbrahim, İste buradayım! diye karşılık verdi. Melek Çocuğa dokunma dedi, ona hiçbir şey yapma, şimdi Tanrı'dan korktuğunu anladım, biricik oğlunu benden esirgemedin. İbrahim çevresine bakınca, boynuzları sık çalılara takılmış bir koç gördü. Gidip koçu getirdi. Oğlunun yerine onu yakmalık sunu olarak sundu. Oraya Yahve yire adını verdi. Rab'bin dağında sağlanacaktır sözü bu yüzden bugün de söyleniyor.

Rab'bin meleği göklerden İbrahim'e ikinci kez seslendi: Rab diyor ki, kendi üzerime ant içiyorum. Bunu yaptığım için, biricik oğlunu esirgemediğin için seni fazlasıyla kutsayacağım; soyunu göklerin yıldızları, kıyıların kumu kadar çoğaltacağım. Soyun düşmanlarının kentlerini mülk edinecek. Soyunun aracılığıyla yeryüzündeki bütün uluslar kutsanacak çünkü sözümü dinledin.

Sonra İbrahim uşaklarının yanına döndü. Birlikte yola çıkıp Beer-Seva'ya gittiler. İbrahim Beer-Seva'da kaldı.(Yaratılış, 22:1-19)

Aklımıza şöyle bir soru gelebilir Tanrı, Hz. İbrahim'e soyunun İshak'tan çoğalacağını söylediği halde onu kurban etmesini emretmesi mümkün mü? Bu imkânsız gibi görülebilir. Bu soruya cevabı Yeni Ahit'in İbranilere Mektup kısmının 11. Bölümünün 18. ve 19. pasajlarında cevap veriliyor;

Oysa Tanrı ona senin soyun İshak'la sürecektir demişti, İbrahim, Tanrının ölülere bile diriltilebileceğini düşündü ve nitekim simgesel bir şekilde İshak'ı ölümden geri aldı.

Yeni Ahit'te Hz. İbrahim, oğlunu Tanrı'dan esirgemediği için, Rab tarafından çeşitli vaatlerle ödüllendirilir ve bu nedenle aklanmış sayılmıştır.(Yakup'un Mektubu 2:21)

Eski Ahit'te; insan olsun, hayvan olsun her ilk doğanın Rabb'e ait olduğu (Çıkış 12:12; 13:2; 22:29; 34:19; Sayılar 3:3; Hezekiel 20:26), ilk doğan her sıpanın bedelinin bir kuzuyla ödenebileceği gibi her ilk erkek çocuğunda bedelinin (fidye)(Çıkış 13:13; 34:20) ödenmesi gerektiği ifade edilir.

Sâmî kavimlerde ve İsrail kabilelerinde ilk doğan tanrıya adanmakla birlikte, bu adanmanın Tanrıya kurban edilme olarak değil, yerine fidye verilme veya mabet hizmetinde bulunma şeklinde olduğu da belirtilmektedir.(Harman, 2000:101)

3. Yeni Ahit'te Hz. İbrahim

Hristiyanlar, Yahudi kutsal kitabını kabul ederek Eski Ahit'i, kendi kutsal metinlerini de Yeni Ahit olarak isimlendirirler. Bilindiği gibi Hristiyanlık; İsa Mesih anlayışını merkeze alan bir inanç sistemi olduğundan Hristiyanlar, Yahudi kutsal kitabını kendi perspektiflerinden değerlendirirler.

Hz. İbrahim Hristiyan kültüründe de özel bir yere sahiptir. Yeni Ahit'te Zekeriyya ve Meryem, İbrahim'in yapılan vaatleri ve onunla akdedilen ahdi dile getirmekte.(Luka. 1:55, 73)

Yeni Ahit'teki İbrahim anlatımlarında, özellikle Hz. İbrahim'in imanından övgü ile bahsedilmiştir.(İbraniler 11:17; Yakup 2:21-23) Pavlus'tan itibaren ise Hristiyanlar Hz. İbrahim'i bir iman modeli olarak kabul etmişlerdir. (Harman, 2000:268) Hz. İsa yaptığı tebliğlerde Hz. İbrahim'den bahsetmiş, soydan ziyade asıl onun yolunda olmanın önemine değinmiş; Yahudilerin inatlarından vazgeçerek kendisine inanmalarını istemiştir.(Yuhanna 8:31-47)

Tanrı tarafından İbrahim'e verilen "Yeryüzündeki bütün halklar senin soyun aracılığıyla mübarek kılınacaktır" şeklindeki vaade (Elçilerin İşleri 3:18, 25-26; Galatyalılar 3:16; Romalılara Mektup 4:18-25) açıklık getiren Yeni Ahit; Bütün insanlığın günahlarının affedilmesi ve kurtuluşa ermesi için gönderilen, çarpmışa gerilen, acı çekerek kendini feda eden Hz. İsa vesilesiyle söz konusu vaadin gerçekleştiğini ileri sürmektedir.

Yeryüzünün bütün milletleri İbrahim vasıtasıyla ilahi lutfu nail olmuşlardır. Kendisi Allah'a imanı ile Salih sayılmıştır (Romalılar'a Mektup 4:3; krs. Yaradılış 1:5-6). İbrahim'in imanını taklit edip o imanda yaşayanlar onun manevi çocuklarıdır (Romalılar'a Mektup 4:11-12) dolayısıyla onun vasıtasıyla mübarek kılınmışlardır. Yahudiler İbrahim'e kan bağı ile Hristiyanlar ise iman bağı ile bağlıdır. O inananların babasıdır.

3.1 Hz. İbrahim'in Soyu ve Ailesi

İbrahim'in soyundan geldiği belirtilen Hz. İsa (Matta 1:1; Luka 3:34) muhtelif kişileri "İbrahim'in kızı veya oğlu" diye adlandırmakta (Luka 13:16; 19:9), "İbrahim "zürriyetiyiz" diyen Yahudilere onun gibi davranmazlarsa bütün ayrıcalıklarını kaybedecekleri uyarısında bulunmaktadır.(Yuhanna 8:33-44)

Yeni Ahit'te yer alan ilk ifade; "Abraham oğlu, Davut oğlu İsa Mesih'in soy kuşağı kitabı" (Matta 1:1.) şeklinde olup; İsa Mesih'in soy kuşağı, babası kabul edilen Yusuf yoluyla Abraham'a bağlanır. (Matta 1:2-17; Luka 3:23-34) Yeni Ahit'teki Hz. İbrahim'in soy kuşağı (Luka 3:34-36); Nuh→Sam→Arfaşad→Kainan→Şela→Eber→Peleg→Reu→Seruc→Nahor→Terah şeklindedir. Hz. İsa'nın soy silsilesini uzun uzadıya sıralayan bu ifadelerin sonunda (Luka 3:23-28) Adem oğlu Tanrı Oğlu'yu şeklinde geçen ifade ise oldukça dikkat çekicidir.

Diğer peygamberlerle birlikte "Allah'ın melekutunda" olan İbrahim (Luka,13:28)bütün inananların, doğruların ve Yahudilerin (Luka,16:22-30) atasıdır; diğer milletler onun gölgesinde oturacaklardır.(Matta 8:11)

Rabb'in Hz. İbrahim'e Eski Ahit'te "Ülkeni, akrabalarını bırak sana göstereceğim ülkeye git" şeklinde yaptığı çağrı Harran'da yapılmış gibi gözükse de, Yeni Ahit'te aynı çağrının daha Mezopotamya'da iken, Harran'a yerleşmeden önce yapıldığı ve İbrahim'in Keldânilerin ülkesini bırakıp Harran'a yerleştiği, Harran'da babasının ölümünden sonra Tanrı'nın emriyle Kenan diyarına geldiği zikredilmektedir. Ayrıca, Tanrı'nın İbrahim'e toprak ve soy vaadinde bulunduğu, soyunun dört yüz yıl köle olarak çalıştırılacağı, sünnete dayalı bir antlaşmanın gerçekleşmesi ve İshak'ı sekiz günlük iken sünnet edilmesi konuları da hatırlatılmaktadır.(Elçilerin İşleri 7:1-8)

3.2 Hz. İbrahim'in İzinde olmak

Her ne kadar kan yoluyla Hz. İsa, Hz. İbrahim'e bağlansa da Yeni Ahit'te:

"Abraham'a ve soyuna dünyanın mirasçısı olma vaadi Kutsal Yasa yoluyla değil, imandan gelen aklanma yoluyla verildi. Eğer Yasa'ya bağlı olanlar mirasçı olursa, iman boş ve vaat geçersizdir. Yasa, Tanrı'nın gazabına yol açar. Ama yasanın olmadığı yerde yasaya karşı gelmek de söz konusu değildir. Bu nedenle vaat, Tanrı'nın lütfuna dayanmak ve Abraham'ın bütün soyu için güvence altına alınmak üzere imana bağlı kılınmıştır. Abraham'ın soyu; yalnız Kutsal Yasa'ya bağlı olanlar değil, aynı zamanda Abraham'ın imanına sahip olanlardır. "Seni birçok ulusun babası yaptım" diye yazılmış olduğu gibi Abraham, iman ettiği Tanrı'nın -ölülere yaşam veren, var olmayı buyruğuyla var eden Tanrı'nın- gözünde hepimizin babasıdır." (Romalılara Mektup 4:13-17) ifadesiyle Abraham'ın imanına bağlı olmanın önemine vurgu yapılır. İsa Mesih, "Bizim babamız Abraham'dır" diyen Yahudilere; "Abraham'ın çocukları olsaydınız, Abraham'ın yaptıklarını yapardınız" der ve eğer Abraham'ın izinde gitmezlerse ayrıcalıklarının olamayacağını belirtir.(Yuhanna 8:31-44) Pavlus'un Romalılara yazdığı mektupta ise; Abraham'ın soyundan gelmekten ziyade onun izinden gitmenin mühim olduğu ifade edilir.(Romalılara Mektup 9:6-9)

Sözü edilen ifadelerde aynı soydan olmaktan ziyade, Abraham'ın izinde olmanın önemi belirtilmiş olsa da, Yeni Ahit'in bir başka yerinde ise Hristiyanlar; "Bizler köle kadının (Hacer) değil, özgür kadının (Sara) çocuklarıyız" diye övünerek, kendilerinin soya dayanan bir üstünlüğe sahip olduklarını dile getirirler. Verilen ifadelerle göre; Sara ve Hacer iki antlaşmayı simgelemekte, Hacer, Arabistan'daki Sina dağının sembolü olmaktadır. Ayrıca, köle kadının ancak köle çocuklar doğurabileceği, İsmail'in olağan yoldan doğduğu, kovularak mirastan engellendiği, İshak'ın ise vaat sonucu dünyaya geldiği ifade edilmiştir.(Romalılara Mektup 9:7-8)

3.3 Yeni Ahit'te Kurban Olayı

Tanrı'nın rızasını ancak iman ile kazanılabileceğini ifade eden (İbranilere Mektup 11:1-4) İbrânilere Mektup adlı Yeni Ahit metni, ataların iman sayesinde başarıya ulaşmış kurtuluşa erdiğine ve imanın önemine dikkat çeker. Bu bağlamda Hz. İbrahim'in iman gücü ile Tanrı'nın çağrısına hemen uyarak yola çıkması; bir yabancı olarak vaat edilen ülkeye yerleşmesi; kendisinin yaşlı, eşi Sara'nın ise hem yaşlı hem kısır olmasına rağmen çocuk sahibi olma hususunda onların vaade olan güvenleri; böylece tek bir adamdan, gökteki yıldızlar, deniz kıyısındaki kum taneleri kadar sayısız torun sahibi olmaları gibi bahisler hatırlatılmaktadır. Aynı şekilde Hz. İbrahim'in sinandığı zaman, Tanrı'ya teslim olması ve akıllara durgunluk verecek şekilde evladı İshak'ı kurban olarak sunabilmesi de ancak imanın gücü ile açıklanabilmektedir.(İbranilere Mektup 11:8-12,17-19)

3.4. Hz. İbrahim'e İman ve Hz. İbrahim'in Örnek Olması

Yeni Ahit'te, Hz. İbrahim'e iman bağı ile bağlanmanın önemi üzerine vurgu yaparak, İbrahim'in imanından dolayı aklanmış (Romalılara Mektup 4:3) olduğunu belirtir. Özellikle Havarî Pavlus'un öğretilerinde önemli bir yer teşkil eden Hz.İbrahim'in imanı ve yeryüzündeki bütün milletlerin Hz. İbrahim vesilesiyle ilâhî lütufa nâil oluşundan söz edilerek bu durum şöyle ifade edilir:

"Abraham Tanrı'ya iman etti, böylece aklanmış sayıldı. Öyleyse şunu bilin ki, Abraham'ın gerçek oğulları iman edenlerdir. Kutsal Yazı, Tanrı'nın öteki ulusları imanlarına göre aklayacağını önceden görerek Abraham'a, "Bütün uluslar senin aracılığınla kutsanacak" müjdesini önceden verdi. Böylece iman edenler, iman etmiş olan Abraham'la birlikte kutsanırlar."(Galatyalılara Mektup 3:6-9)

Tanrı İbrahim'e vaatle bulunduğu zaman üzerine ant içeceği daha üstün biri olmadığından "Seni kutsadıkça kutsayacağım, soyunu çoğalttıkça çoğaltacağım" diyerek İbrahim üzerine ant içmesi, İbrahim'in sabırla ve Allah'a teslimiyetle vaade erişmesi (İbranilere Mektup 6:13-18), aynı şekilde hanımı Sara'nın çocuk vaadine şüphe etmeyerek iman etmesi (İbranilere Mektup 11:11), İbrahim'in verilen emirlere boyun eğmesi (İbranilere Mektup 11:8-9; Yakup 2:21), imanını eylemleriyle etkin hale getiren İbrahim'in Tanrı'nın dostu unvanını alması (Yakup 2:22-23) gibi Yeni Ahit'teki birçok ifade Hristiyanlarca Hz. İbrahim'e özel bir konum ve yüce bir şahsiyet olarak yer verilmesinde önemli rol oynamıştır.

Sonuç

Eski Ahit'te Hz. İbrahim "seçim" ve "anlaşma" temalarıyla öne çıkarılmaktadır. Nübüvvetin İbrahim'le başladığı Eski Ahit'de; İbrahim bir ırkın babası olarak gösterilmekte ve Tanrı'nın kendisiyle yaptığı anlaşmalarla "İbrahim ırkının seçilmişliği" ve bu ırka "İsrail topraklarının vaad edilişi" üzerinde önemle durulmaktadır. Yani Yahudi Irkı ve seçilmişlikle beraber vaat edilmiş topraklar ön plana çıkmaktadır. Eski Ahit'te gördüğümüz İbrahim figürü, bir inanç sistemi veya bir şeriat getirmemiş, putperestlerle mücadele etmemiş ve dînî bir tebliğde bulunmamıştır. Zira Eski Ahit'teki peygamberlik kurumunun, "şeriat getiren tek peygamber" olarak kabul edilen Musa ile karakterize edildiği görülmektedir. Yahudilerin peygamberlik anlayışında İbrahim, kendilerinin babaları olmakta ve peygamberlik kurumunun başlangıç noktasını teşkil etmektedir. Yahudilerin gözünde Hz. İbrahim, yüce bir patriyark (büyük ata) olarak da özel bir mevki sahibi olmuştur.

Hız İbrahim hayatı boyunca Rabbin emri ile sürekli göç etmiştir. Tevrat'a göre Hz. İbrahim, göç ettiği her yere Rab adına bir sunak yapmıştır. Hz. İbrahim, Rab tarafından vaatlerde bulunulan, soyu aracılığıyla bütün milletlerin kutsandığı, kendisiyle özel antlaşmalar yapılan, üzerine ant içilecek daha üstün biri olmadığı için üzerine ant içilen, sabreden, Tanrının isteklerine boyun eğen, bazen yanlışlar yapan, imanı nedeniyle aklanan, aklandığı için Tanrının dostu denilen, kavminin ileri gelenlerinden, dört kralı yenecek kadar askerleri olan, zengin bir kişidir.

Sonuç olarak; Eski Ahit'teki Hz. İbrahim, ana hatlarıyla Yahudilik dininin temalarını içermekte, kutsal topraklar, kutsal bir kavim olma anlayışının köklerini barındırmaktadır.

Tanrının Yahudilerle eski bir Ahit yapmış olduğunu onaylayan Yeni Ahit'te asıl vurgulanan esaslardan biri de İsa Mesih'le yapılan yeni bir ahdin varlığıdır. Buna göre İbrahim'e yapılan vaatlerin İsa Mesih'te gerçekleştiği ifade edilmekte, İbrahim'in Hristiyanların babası ve manevi öncüleri olduğu kabul edilmektedir. Eski Ahit'te olduğu gibi Yeni Ahit'te de İbrahim'e yöneltilen "Yeryüzündeki bütün halklar senin soyun aracılığıyla mübarek kılınacaktır" vaadine açıklık getiren Hristiyan kutsal kitabı; bu vaadin Hz. İsa'nın gönderilmesiyle ve bütün insanlığın günahlarının affedilip, kurtuluşa ermesi için Tanrı oğlu kabul edilen İsa'nın çarmıha gerilip acı çekmesi ve kendini insanlığın günahının affı için feda etmesiyle gerçekleştiği temâsına vurgu yapmaktadır.

Yeni Ahit'te Hz. İbrahim ile ilgili görülen ilk ifade; İsa Mesih'in soy kuşağının İbrahim'e bağlanması şeklindedir. Yeni Ahit'te bir yandan İbrahim'in soyundan olsalar bile, hepsinin onun çocukları olmadığı, Tanrı'nın çocuklarının olağan yoldan doğan çocuklar değil, İbrahim'in soyu sayılan Tanrı'nın vaadince doğan çocuklar olduğu bildirilerek İsmail reddedilirken, diğer yandan İbrahim'in izinden giden tüm insanların İbrahim'in manevi çocukları olacağı ifade edilmektedir.

Kaynakça

Kutsal Kitap

İbn Meymun, Delalet'l-Hairin, Çev. H.Atay, A.Ü.Đ.F. Yay., Ankara 1974.

Çığ, Muazzez İlmiye, İbrahim Peygamber Sümer Yazılarına ve Arkeolojik Buluntulara Göre, Kaynak Yay., İstanbul 1997.

Fred Warshofsky, "Nuh, Tufan ve Gerçekler", Bilim ve Teknik, Tübitak Yay., sy. 121, Ankara 1977.

Güç, Ahmet, Çeşitli Dinlerde ve İslam'da Kurban, Bursa 2003.

Harman, Ömer Faruk, Metin, Muhteva ve Kaynak Açısından Yahudi Kutsal Kitapları (Basılmamış Doçentlik Tezi), İstanbul 1988.

Harman, Ömer Faruk, "İbrahim", DİA, XXI., İstanbul 2000.

Johnson, Paul, Yahudi Tarihi, (Çev: Filiz Orman), Pozitif Yay., İstanbul, 2000.

Kınal Füzuzan, Eski Mezopotamya Tarihi, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yay., Ankara 1983.

Kuzgun, Şaban, İslam Kaynaklarına Göre Hz. İbrahim ve Haniflik, Seda Yay., Ankara, 1985.

Şaban Kuzgun, Dinler Tarihi, Bilge Kültür Sanat, İstanbul 2015.

Ramazanoğlu Muzaffer, Gılgamış Destanı, Bilgi Yay., İstanbul 1942.

Watt, Montgomery, Modern Dünyada İslam Vahyi, Çev. Mehmet Sait Aydın, Hülbe Yay., Ankara 1982.